

Avizul Comitetului Regiunilor privind consolidarea și concentrarea cooperării internaționale a UE în domeniul cercetării și al inovării

(2013/C 139/09)

COMITETUL REGIUNILOR

- subliniază că autoritățile locale și regionale au de jucat un rol esențial în Spațiul European de Cercetare (SEC). Regiunile și orașele îi aduc laolaltă, pe teritoriul lor, pe protagoniștii triunghiului inovării, printre care se numără reprezentanți ai mediului academic, universități, actori din domeniul cercetării și diverse comunități economice și industriale, pe coordonatele diferitelor lanțuri de valoare și rețele de valori din domeniul inovării. Regiunile și orașele dețin o pondere importantă în elaborarea strategiilor regionale de cercetare și inovare și în crearea condițiilor-cadru prielnice apariției unui mediu inovator;
- apreciază faptul că în comunicare se face o referire specială la dimensiunile regională și internațională ale instrumentelor din cadrul programului „Capacități” al celui de-al șaptelea Program-cadru (PC7) și solicită să se asigure vizibilitatea colaborării internaționale în domeniul cercetării pe parcursul viitoarei perioade de programare, ținând seama de experiența pozitivă a programului „Regiuni ale cunoașterii” și conectându-l pe acesta cu viitoarele inițiative ERA-NET;
- evidențiază faptul că la baza cooperării internaționale trebuie să se afle principii comune privind integritatea cercetării, dimensiunea de gen, responsabilitatea socială a întreprinderilor, accesul liber și proprietatea intelectuală. Dimensiunea climatică și ecologică, care face conexiunea cu „dezvoltarea durabilă”, trebuie și ea luată în considerare;
- subliniază relevanța și (posibilele) avantaje semnificative la nivel regional ale infrastructurilor de cercetare, inclusiv ale infrastructurilor electronice (e-infrastructuri). Indiferent de țara și de zona geografică în care se găsesc, acestea pun la dispoziție instrumentele (resurse informatice și de comunicare foarte performante, aplicații la distanță și seturi de date) necesare punerii în practică a unei colaborări de calitate mondială în materie de cercetare și inovare.

Raportor	d-l Markku MARKKULA (FI-PPE), membru al Consiliului municipal Espoo
Document de referință	Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor – Consolidarea și concentrarea cooperării internaționale a UE în domeniul cercetării și al inovării: o abordare strategică
	COM(2012) 497 final

I. RECOMANDĂRI POLITICE

COMITETUL REGIUNILOR

Relevanța pentru nivelul local și regional și pentru CoR

1. subliniază că autoritățile locale și regionale au de jucat un rol esențial în Spațiul European de Cercetare (SEC). Regiunile și orașele îi aduc laolaltă, pe teritoriul lor, pe protagoniștii triumphiului inovării, printre care se numără reprezentanți ai mediului academic, universități, actori din domeniul cercetării și diverse comunități economice și industriale, pe coordonatele diferitelor lanțuri de valoare și rețele de valori din domeniul inovării. Regiunile și orașele dețin o pondere importantă în elaborarea strategiilor regionale de cercetare și inovare și în crearea condițiilor-cadru prielnice apariției unui mediu inovator. Ele joacă un rol însemnat în crearea unui mediu regional care încurajează spiritul inovator și ingeniozitatea antreprenorială. În plus, administrațiile locale și regionale dețin în multe cazuri puteri legislative și administrează resurse financiare destinate cercetării, inovării și dezvoltării dimensiunii internaționale;

2. autoritățile locale și regionale sunt actori importanți în cooperarea internațională, precum și în coordonarea activităților de cercetare și inovare. Politicile lor au un impact însemnat în ce privește crearea de infrastructuri de cercetare și a unui mediu favorabil inovării (universități, centre tehnologice, incubatoare de întreprinderi, parcuri științifice și condiții prielnice pentru capitalul de risc), în măsură să atragă oameni de știință și actori ai inovării și să creeze condițiile practice și operaționale pentru sporirea considerabilă a capitalului intelectual;

Observații generale

3. recunoaște că în comunicare principiul subsidiarității este respectat, având în vedere că obiectivele acțiunilor propuse nu pot fi îndeplinite în totalitate numai de către statele membre în cadrul sistemelor constituționale respective și că intervenția la nivelul UE este susceptibilă să furnizeze avantaje clare. Maximizarea rezultatelor activităților internaționale de cercetare și inovare, cu evitarea unor demersuri fragmentate și costisitoare, presupune completarea viziunii largi a programului Orizont 2020 cu acțiuni punctuale, în vederea asigurării unui grad optim de amploare și impact;

4. reamintește că inovarea și cunoașterea capătă o dimensiune internațională, în cadrul unor rețele globale de valori, și apreciază importanța combinării gândirii la scară globală cu acțiunea la scară locală;

5. reamintește că Strategia Europa 2020 subliniază importanța cercetării și inovării în asigurarea unei creșteri inteligente, durabile și favorabile incluziunii. Uniunea inovării, ca parte a Strategiei Europa 2020, subliniază rolul important al cooperării internaționale în materializarea potențialului de inovare al Europei;

6. subliniază că cooperarea internațională este un element esențial al realizării SEC și a celor cinci domenii-cheie ale acestuia;

7. apreciază faptul că în comunicare se face o referire specială la dimensiunile regională și internațională ale instrumentelor din cadrul programului „Capacități” al celui de-al șaptelea Program-cadru (PC7) și solicită să se asigure vizibilitatea colaborării internaționale în domeniul cercetării pe parcursul viitoare perioade de programare, ținând seama de experiența pozitivă a programului „Regiuni ale cunoașterii” și conectându-l pe acesta cu viitoarele inițiative ERA-NET;

8. este în favoarea alocării unui buget ambițios pentru Orizont 2020 și reamintește că este nevoie de sinergii cu alte instrumente financiare cu dimensiune internațională. Un rol important va reveni utilizării instrumentelor Orizont 2020 destinate cooperării cu țări terțe;

9. salută eforturile susținute depuse de Comisia Europeană pentru a pregăti un cadru clar, concis și cuprinzător, care să stea la baza a unei abordări mai strategice, în vederea intensificării cooperării internaționale în domeniul cercetării și inovării în Europa;

10. apreciază imaginea de ansamblu bine structurată și concisă a instrumentelor și partenerilor (potențiali) din cadrul colaborării internaționale în domeniul cercetării, pe care o oferă prezenta comunicare;

11. subliniază că cooperarea internațională trebuie să prezinte întotdeauna o valoare adăugată pentru UE;

12. evidențiază faptul că la baza cooperării internaționale trebuie să se afle principii comune privind integritatea cercetării, dimensiunea de gen, responsabilitatea socială a întreprinderilor, accesul liber și proprietatea intelectuală. Dimensiunea climatică și ecologică, care face conexiunea cu „dezvoltarea durabilă”, trebuie și ea luată în considerare;

13. identifică în comunicare trei teme generale, relevante în context regional, și anume diplomația științifică, specializarea inteligentă și infrastructurile de cercetare;

Activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare (CDI) trebuie să furnizeze valoare adăugată

14. este convins că, în lipsa coordonării cu alte state membre, multitudinea de inițiative ale unor țări și regiuni duc uneori la acțiuni fără coerență internă și nu permit apariția unei mase critice suficiente. Din acest motiv, este important ca agenda europeană în materie de cercetare și inovare să se coreleze cu strategiile naționale și regionale de inovare;

15. recunoaște că este necesară armonizarea în mai mare măsură a activităților de cooperare internațională ale diferitelor state membre, o valoare adăugată suplimentară putând rezulta în acest context din cooperarea cu regiunile. Este în propriul interes al regiunilor și orașelor să ofere SEC un sprijin concret și, prin rolul lor unificator într-o structură tripartită, să ajute la crearea condițiilor-cadru adecvate pentru a atrage investiții internaționale în cercetare și cercetători străini de elită;

16. pentru a rămâne un actor la scară mondială, Europa trebuie să se concentreze pe căutarea unor soluții inovatoare, care să contribuie la rezolvarea mizelor cu care se confruntă societatea. În acest sens, CoR subliniază importanța unei abordări orientate spre piață și axate pe cerere și evidențiază misiunea crucială pe care o au IMM-urile în transpunerea cercetării științifice (internaționale) în aplicații și în comercializarea acestora;

17. subliniază rolul pe care guvernele naționale și autoritățile locale și regionale europene sunt chemate să îl joace pentru a transforma Europa într-o realitate cuprinzătoare integrată, în măsură să concureze într-o lume globalizată și să poarte un dialog cu țări mai industrializate (precum SUA și Japonia), cu noi economii emergente (precum BRICS), cu țările vecine și cu țări în curs de dezvoltare;

18. solicită formularea în comunicare a unei definiții mai explicite a „regiunii”, văzută eventual ca entitate supranațională sau subnațională;

19. consideră că regiunile ocupă o poziție privilegiată sub aspectul conectării activităților de cercetare și inovare cu politicile orizontale și tematice. administrarea teritoriului, rezolvarea problemelor de mediu și de securitate, elaborarea de planuri și furnizarea de servicii pot, toate, furniza valoare adăugată sub forma unor idei, abordări și soluții tehnologice inovatoare;

Globalizarea industriei și CDI: instrumentele disponibile și importanța lor regională

20. recunoaște că concurența globală nu privește doar țările, ci și sisteme regionale mari, în care se găsesc districte, clustere axate pe cercetarea industrială, rețele și parcuri de întreprinderi, dimensiunea regională fiind așadar chemată să intre în concurență și să coopereze la nivel internațional cu sisteme similare din alte părți ale lumii;

21. consideră că programul Orizont 2020 ar putea reprezenta o ocazie importantă de a regândi rolul și contribuția pe care le pot avea administrațiile regionale la construirea unui sistem european în măsură să reziste concurenței mondiale;

22. subliniază necesitatea susținerii conceptului de guvernanta pe mai multe niveluri în cazul cooperării internaționale în domeniul CDI, în care regiunile și autoritățile locale pot juca un rol esențial, alături de statele membre și de UE;

23. evidențiază importanța pe care rețelele regionale o prezintă pentru colaborarea regiunilor și autorităților locale în materie de CDI interregională și internațională. Rețelele regionale oferă actorilor locali și regionali un for în care acestea pot aduna masa critică necesară de idei, competențe și mijloace financiare pentru a putea participa la colaborări în domeniul CDI și la demersuri internaționale de anvergură. Rețelele reprezintă modalități foarte eficiente de punere în comun a resurselor, expertizei, cunoștințelor și capacităților variate. Dacă operatorii din domeniul CDI și părțile implicate sunt bine interconectați, își pot face apariția ecosisteme prielnice cooperării internaționale, grație nevoii de sporire a gradului de conectare globală și orientării către realități ancorate în teritoriu;

Forumul strategic pentru cooperare internațională (Strategic Forum for International Cooperation - SFIC)

24. recunoaște valoarea adăugată a Forumului strategic pentru cooperare internațională, care permite utilizarea optimă a resurselor naționale, europene și mondiale, evitând duplicarea activităților;

25. apreciază eforturile SFIC de furnizare a unei imagini de ansamblu bine structurate asupra activităților de cooperare internațională desfășurate de statele membre în contextul politicilor și programelor lor;

26. reamintește că autoritățile locale și regionale pot aduce o contribuție importantă la SFIC, în cazul în care dispun de competențele instituționale și de resursele adecvate pentru a lua inițiative și a pune în practică o relație de cooperare la nivel internațional. Mai multe regiuni din UE se dovedesc foarte active sub acest aspect, prin intermediul încheierii de acorduri, menținerea de reprezentanțe în străinătate și cofinanțarea de activități. Centrele Europene de Afaceri și Tehnologii constituie exemple de inițiative în afara UE, la care participă active actori regionali;

27. este de părere că, în condițiile în care cooperarea regiunilor europene cu țări terțe se desfășoară adesea indiferent de disponibilitatea finanțării din partea UE, ar trebui avută în vedere elaborarea unei strategii de coordonare cu SFIC, în vederea asigurării compatibilității acțiunilor părților și a orientării acestora către aceleași obiective;

28. reamintește că, din perspectiva subsidiarității, autoritățile locale și regionale sunt actorii care au posibilitatea nemijlocită de a identifica protagoniștii din domeniul cercetării și companiile inovatoare care – într-o logică ascendentă – sunt în măsură să decidă asupra utilității prezenței lor în anumite regiuni sau țări și a unei eventuale cooperări cu actorii locali;

29. consideră că o coordonare a nivelurilor național/federal/regional/local sub aspectul activităților internaționale este importantă, dar și că statele membre (sau regiunile care definesc și implementează politicile respective) trebuie să rămână principalii responsabili în domeniu; în situația identificării de priorități comune în raport cu țări terțe sau regiuni ale acestora, valoarea adăugată a inițiativelor europene coordonate în comun este cu atât mai evidentă;

30. este de părere că este important să se dispună de o abordare strategică, cu foi de parcurs multianuale, dar că aceasta nu trebuie să fie prea rigidă, fiind nevoie de flexibilitate pentru a permite statelor membre sau regiunilor să procedeze la ajustări motivate în alocarea resurselor naționale/federale/regionale;

Sistemele de colectare de informații

31. solicită să fie ținut la curent și, pe cât posibil, implicat în sistemul propus de colectare a informațiilor, care ar putea servi drept sursă de contribuții la cercetarea strategică și la agende de inovare din cadrul specializării inteligente;

32. recunoaște că specializarea științifică la nivel mondial și calitatea aferentă acesteia deschid perspective de cooperare internațională bazate pe complementarități, salutând eforturile de cartografiere a punctelor tari și a punctelor slabe în domeniul științific de la nivel supranațional, prezentate în comunicare;

33. solicită ca acest exercițiu de cartografiere să fie extins și la nivel subnațional, eventual pe baza sistemelor de informații existente; scoate în evidență importanța schimburilor cu parteneri globali cu privire la configurarea și utilizarea unor sisteme de informații precum *ERA-watch* al UE și bazele de date nord-americane, ca, de exemplu, *STAR metrics*, *COMETS* și *ORCID*;

34. recunoaște potențialul unor asemenea sisteme de informații în ceea ce privește identificarea avantajelor comparative (tehnologice) și contribuția la elaborarea strategiilor de specializare inteligentă, sub aspectul sinergiilor, complementarităților și parteneriatelor; în cazul regiunilor interesate de cooperarea cu regiuni sau țări din afara UE, astfel de informații ar putea contribui în mod semnificativ la elaborarea strategiilor de specializare inteligentă;

35. reamintește că o contribuție relevantă poate proveni din partea rețelelor europene interconectate, care funcționează ca o comunitate în rețea, cu performanțe îmbunătățite constant prin intermediul evaluărilor *inter pares*, învățării comparative, analizelor comparative permanente și cartografierii fenomenului inovării în Europa;

Alte teme generale cu relevanță regională

36. recunoaște valoarea ideii concentrării asupra unor teme în raport cu care cooperarea internațională contează, în special în cazul infrastructurilor mondiale de cercetare. Diplomația științifică și specializările reprezintă alte domenii relevante pentru activitățile internaționale de cercetare și inovare ale UE;

37. reamintește că modelele de colaborare globală bazate pe inovarea deschisă, pe internet și pe rețelele sociale online, pe clustere, pe activități internaționale în colaborare, pe platforme tehnologice comune, pe „Laboratoare vii” (*Living Labs*) și pe inițiative de colaborare ale comunităților reprezintă instrumente extraordinare prin care pot fi desfășurate activități internaționale pe baza principiilor deschiderii și colaborării;

Infrastructurile de cercetare

38. este de acord că dezvoltarea unor infrastructuri de cercetare strategice prezintă o dimensiune intrinsecă de colaborare internațională. Este esențială crearea de infrastructuri (materiale și nemateriale) coerente, în vederea sporirii potențialului de inovare al teritoriilor, într-un context mondial;

39. subliniază relevanța și (posibilele) avantaje semnificative la nivel regional ale infrastructurilor de cercetare, inclusiv ale infrastructurilor electronice (e-infrastructuri). Indiferent de țara și de zona geografică în care se găsesc, acestea pun la dispoziție instrumentele (resurse informatice și de comunicare foarte performante, aplicații la distanță și seturi de date) necesare punerii în practică a unei colaborări de calitate mondială în materie de cercetare și inovare;

40. reamintește că infrastructurile electronice globale reprezintă o componentă esențială a unui spațiu european digital de cercetare deschis întregii lumi, ele fiind în măsură să contribuie la rezolvarea problemelor cu care cercetarea se confruntă la nivel mondial;

41. recomandă ca autoritățile locale și regionale să fie consultate în procesul de elaborare a foii de parcurs a FSEIC (Forumul strategic european pentru infrastructuri de cercetare);

Diplomația științifică

42. recunoaște importanța cooperării internaționale în materie de cercetare și inovare, în calitate de instrument de exercitare a „puterii necoercitive” (*soft power*) și de mecanism de îmbunătățire a relațiilor cu țările și regiunile strategice;

43. subliniază rolul pe care diplomația științifică îl deține în special în asigurarea dimensiunii locale și regionale a noii politici europene de vecinătate, fără însă a se limita la aceasta. Parteneriatele biregionale în domeniul științific și tehnologic cu țări în curs de dezvoltare pot veni în completarea politicilor și instrumentelor de acțiune externă ale UE, prin instituirea de colaborări pentru dezvoltare durabilă, capabile să facă față provocărilor globale;

44. reamintește că cooperarea internațională în domeniul cercetării și inovării cu țările industrializate și cu economiile emergente poate genera oportunități de afaceri și poate deschide noi piețe pentru întreprinderi și pentru actorii locali și regionali. Baza de date ERA-Watch, care conține informații, defalcate pe țări, privind dimensiunea internațională a cooperării științifice și tehnologice, poate ajuta regiunile să identifice teme în domeniul cercetării și inovării, precum și regiuni din țări terțe cu care ar putea colabora în mod reciproc avantajos în materie;

Specializarea

45. reamintește că specializarea științifică poate înlesni apariția unor oportunități de cooperare internațională bazate pe complementarități;

46. evidențiază importanța crucială a dimensiunii internaționale a strategiilor de specializare inteligentă (S3), ca vector important de sporire a investițiilor și oportunităților, atât pentru regiunile europene, cât și pentru țările terțe;

Provocările societale globale

47. recunoaște importanța colaborării la nivel mondial în domeniul științei și inovării și faptul că Orizont 2020 poate conduce la un răspuns științific eficient la provocările globale;

48. evidențiază contribuția importantă pe care regiunile o pot aduce la rezolvarea problemelor societale, prin politici, programe coordonate și activități comune concepute în sinergie cu instrumentele naționale și europene de acțiune externă;

49. reamintește importanța regiunilor și a autorităților locale ca actori-cheie în crearea de ecosisteme eficace și eficiente de cercetare și inovare, în care clusterelor și competențele europene de vârf (universitățile locale, industria, IMM-urile, agențiile regionale de cercetare/dezvoltare etc.) pot constitui factori de stimulare a inovării axate pe cerere și oportunități, fiind capabile să rezolve probleme concrete și să facă față unor provocări societale internaționale majore.

Bruxelles, 12 aprilie 2013

*Președintele
Comitetului Regiunilor*
Ramón Luis VALCÁRCEL SISO